

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

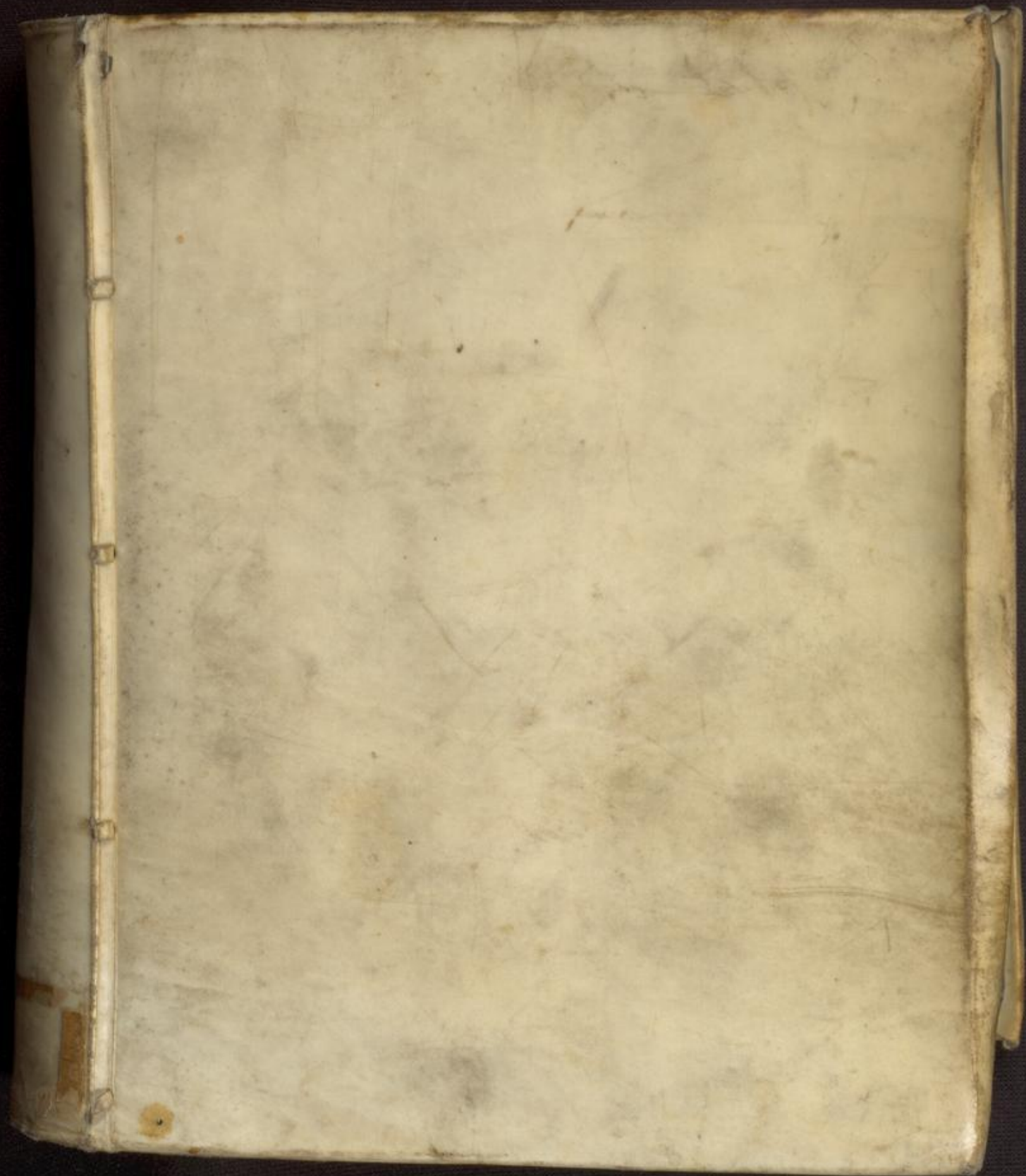
Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Paradoxa quaedam theologica

**Fabricius, Johann
Büsch, Georg Engelbert**

Helmstadii, 1698

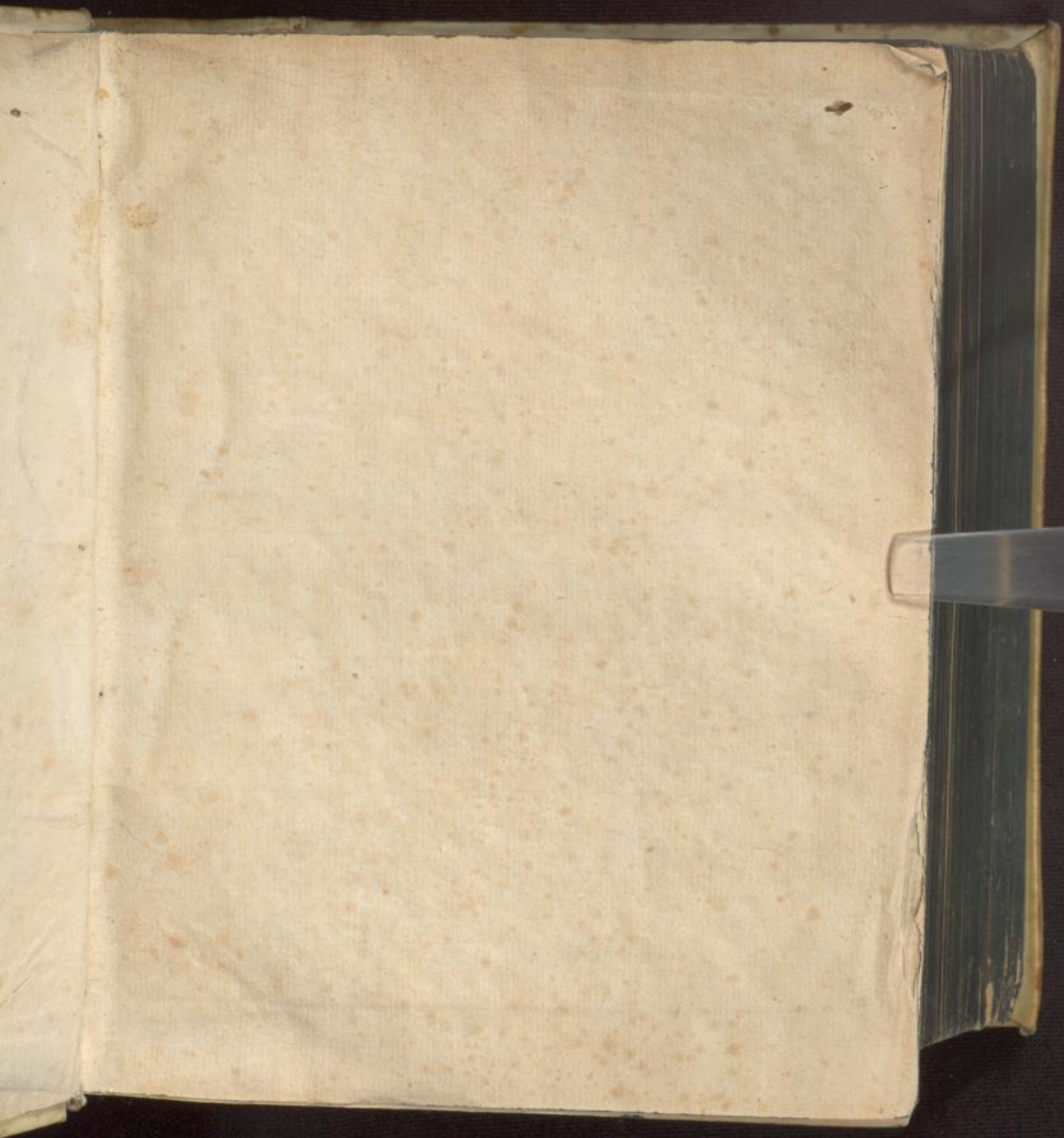
urn:nbn:de:bsz:31-102672

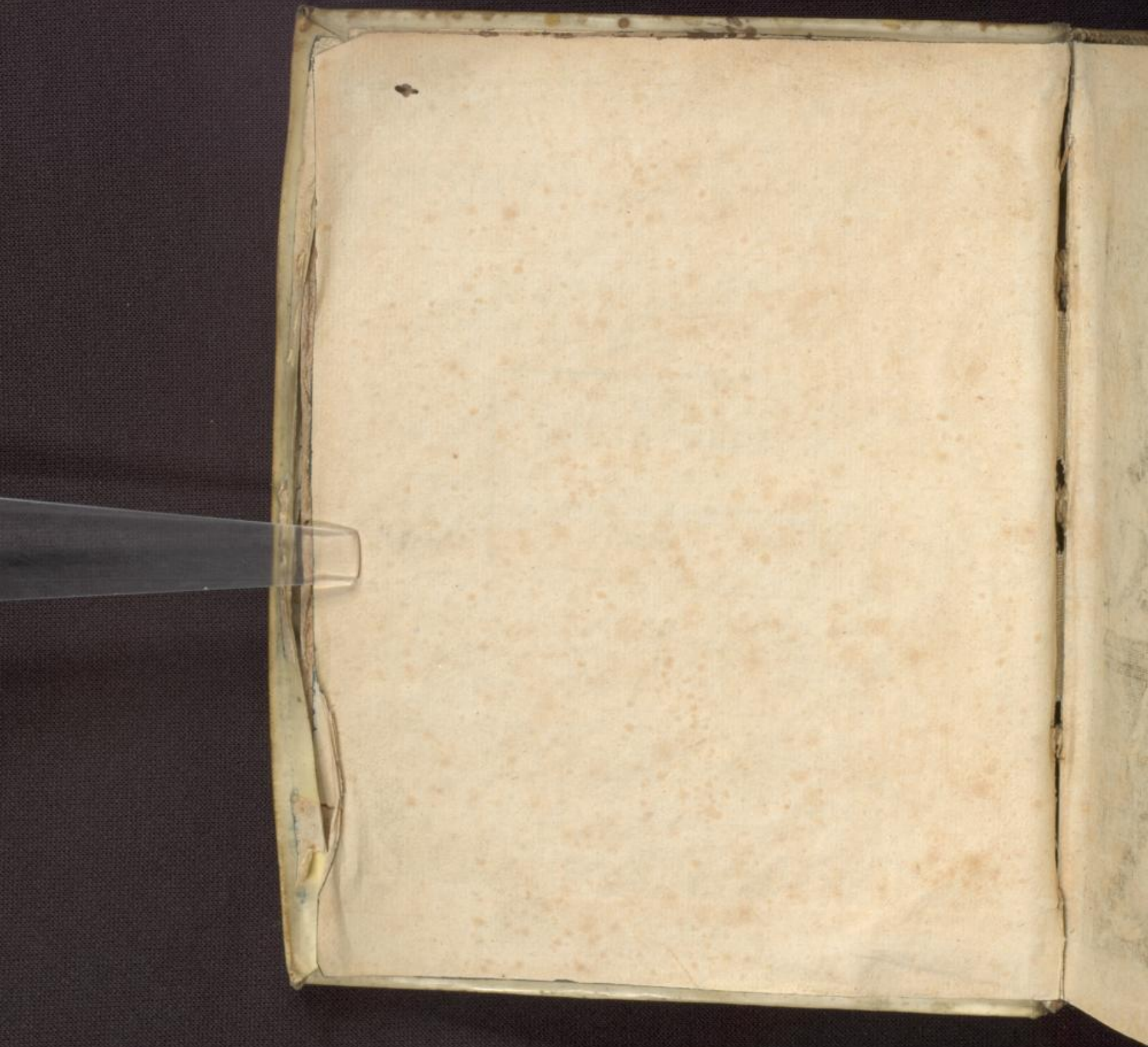

Gym 211

Ex
BIBLIOTHECA
ILLUSTRIS
CAROLI HESYCHEI.

65720

Q. D. B. V.

PARADOXA
QVÆDAM
THEOLOGICA

PRÆSIDE

IOHANNE FABRICIO

D. ET P. P. ATQVÆ H. T. DECANO

A. D. XXII. OCTOBR.

PVBLICE DISPVTANDA PROPONET

GEORGIVS ENGELBERTVS
BÜSCHIVS

NORDA - FRISIUS ORIENT.

HELMSTADII,

Typis Georg Wolfgangi Hammii, Acad. Typogr.
A. C. M DC, IIC.

9

O B V O O
 P A R A D O X
 G V A M
 P A R A D O X
 O V A M
 P R E S I D
 I O H A N N E S
 O T T O
 V S

6 am Eym 211

✓

z

quantum abstineant & abhorreant ab impio deastrorum cultu; *negat* autem pernegatque *esse atheos*, respectu veri Dei, quem omnino colendum & venerandum sibi proponant. καὶ ἐμολογῶμεν, ait christianus ille Philosophus ac martyr piissimus, in II. pro Christianis Apologia p. 56. τῶν τοιαύτων νομιζομένων θεῶν ἄθεοί εἶναι, ἀλλ' ἄχι τοῦ ἀληθεύοντος, καὶ πατρὸς δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης, καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ἀνεπιμίχιστα κακίας· ἀλλ' ἐκείνόν τε, καὶ τὸν παρ' αὐτοῦ υἱὸν ἐλθόντα καὶ διδάξαντά ἡμᾶς πάντα, καὶ τὸν τῶν ἄλλων ἐπομένων καὶ ἐξομοιωμένων ἀγαθῶν ἀσφάλωι στρατῶν, πνεῦμά τε τὸ προφητικὸν σβίμεθω, καὶ προσκυνῶμεν. *Et profitemur quidem, nos talium, qui habentur, deorum esse expertes, & atheos: sed non verissimi illius Dei, Patris videlicet justitiæ & castitatis, & virtutum aliarum, & ab omni vitiositatis mixtione & labe alieni, expertes. Verum hunc ipsam, & qui ab eo venit, atq; ista nos, & aliorum obsequentium ex æquorumq; (ad voluntatem ejus) bonorum angelorum exercitum docuit, Filium & Spiritum propheticum, colimus & adoramus.*

Scriptura S. est, & non est perfecta.

Scriptura S. sicut omni tempore fuit, etiam illo, quonondum omnes libri biblici extabant, ita multo magis hodie, quando integrum complexum & codicem habemus omnium librorum V. & N. T. *est* per se & in se sufficiens & *perfecta*, quippe quæ continet in se omnia dogmata fidei & morum necessaria vel explicite & expresse, seu ἀπολύτως & secundum literam, vel implicite, seu ita, ut haud difficulter inde erui queant ab eo, qui mediis interpretationis instructus sit, per bonam & pronam consequentiam. Hinc Irenæus, Lugdunensis in Gallia Episcopus, & Polycarpi discipulus, sub Severo Imp. martyrio affectus, l. 3. c. 1.

Num

Num per alios, inquit, dispositionem salutis nostræ cognovimus, quam per eos, per quos evangelium pervenit ad nos, quod quidem tum præconiaverunt, postea vero per Dei voluntatem in Scripturis nobis tradiderunt, fundamentum & columnam fidei nostræ futuram? Eadem vero etiam non est perfecta in omnibus historicis aut ritualibus, item in libris sacris quidem, non tamen divinis & canonicis, qui olim in & sub ea comprehendebantur, postea autem perierunt, aut quod omnes in theologicis rixas & contentiones decidere possit, vel debeat. Hutter. L. C. p. 68. & 70. & Affelm. in Hept. Qq. illustr.

Eadem est, & non est iudex controversiarum in spiritualibus.

Vocabulum *Judex* est unum ex illis, quæ dicuntur, ἀφ' ἑνός, ab uno, & uni tribuuntur principaliter & primario, aliis autem respectu illius, & secundo, vel etiam inferiore quadam ratione. In suprema enim & principali significatione iudex controversiarum sacrarum est Deus ipse; in secunda verbum Dei scriptum, per quod illi sententiam decisivam profert: hinc etiam utile dicitur πρὸς ἑγερτικόν, ad redargutionem sive refutationem, 2. ad Tim. III, 16. in infima fideles, qui donis hermeneuticis præditi, iudicium illud, in Scriptura quasi reconditum, eruere possunt, sive sint publici Ecclesiæ Doctores, quorum munus est, non modo sanam proponere doctrinam, sed & aliorum dogmata dijudicare; sive quilibet alii Christiani, quippe qui cavere sibi debent a pseudopropheta, Matth. VII, 15. & omnia probare, quod autem bonum est, tenere. 1. Thes. V, 21. nec cuivis spiritui credere, sed probare spiritus, num ex Deo sint, 1. Joh. IV, 1. His ita præmissis, *Scriptura sa-*

*cra est iudex controversiarum in spiritualibus, improprie, analogice, & secundo, seu quatenus est norma, secundum quam iudicatur: Et non est, proprie videlicet & primario: talis enim iudex, ut diximus, prætorialis & absoluta iudicandi potestate instructus, est Spiritus sanctus, Episcopi autem, & Doctores Ecclesiæ (ad quos etiam, si veri Episcopi munere fungitur, nec illius cancellos transgreditur, pertinet Papa Romanus) aliique fideles, ad hoc idonei, & ad Scripturam, atque ex ea iudicantes, iudices interpretativi & diaconici, quibus, quoniam iudicando non modo errare possunt, sed etiam errant sæpius, determinatum ac limitatum competit iudicium, in quantum illud cum norma verbi divini exacte convenit, nec ab illa deflectit. Ac proinde vox & appellatio *Judex* in infimo illis gradu competit ac tribuitur.*

Scriptura S. est, & non est clara & perspicua.

*Scriptura S. in fundamentalibus, & scitu factuque necessariis punctis, pio & attento lectori christiano clara est ac perspicua, ita ut sensum ejus literalem satis bene assequi possit: nam in iis, quæ aperte in Scripturis posita sunt, ait S. Augustinus, inveniuntur illa omnia, quæ continent fidem moresque vivendi. lib. 2. de C. D. c. 6. Et non est satis clara, sed potius difficilis, sublimis, & sic nobis sæpe obscura, sicut de epistolis Paulinis Petrus in 2. ep. c. III. 16. fatetur, esse in iis *διωκτικὰ πρῶτα*, sive quædam explicatu difficiliora. Ecce vero? *Ad domandam* (ut loco citato scribit aureolus Aurelius) *laborem superbiæ, & intellectum a fastigio removendum, cui facile investigata plerumque vilescunt. Nam magnifice & salutariter Spiritus S. ita Scripturas modificavit, ut locis apertioribus fami occurreret, obscurioribus fastidia detegeret.* G. Calixt. Epit. Theol. p. 24.*

Scri-

)7(

*Scriptura S. est, & non est data, ut sit
canon noster.*

*Scriptura S. est data, ut sit canon, norma & regula
nostra, in rebus & fidei & morum, ita ut illa habeantur
pro credendis & agendis, quæ normæ isti congruunt, dis-
crepantia autem omnia rejiciantur. Hinc Paulus ad Gal.
VI, 16. pacem & misericordiam precatur omnibus, ἔσσι τῶ
κανόνι τῆτω σπιχίσσῳ, quotquot juxta hanc regulam, velut in
ordine militari, incedent. Eadem vero non est canon no-
ster in omnibus aliis materiis, ut physicis, mathematicis,
historicis, politicis: de his enim sæpe obiter, & ad com-
munem sententiam vel apparentiam, non autem κατ' ἀρχή-
σῃσ, loquitur. Quo ipso tamen canoni vel normæ, pri-
ori sensu sumtæ, nihil decedit. Vide Gen. III, 1, & ult. nec
non Act. XII, 15. & Raupp. in hæc loca.*

*Codices sacri, Hebraus V. & Græcus N. T. ti sunt, &
non sunt corrupti.*

*Codices sacri, Hebraus V. & Græcus N. T. ti sunt cor-
rupti, intelligendo hoc de particulari quorundam duntaxat
codicum depravatione, & de σφάλμασι, quæ typographo-
rum incuria, correctorumque negligentia, in hujus vel illi-
us editionis codices irrepsent. Sumitur autem, quod
non prætereundum, hunc in modum, terminus *Corruptum*
vel *Corruptio*, abusive, cum sic fere omnes alii libri dicen-
di essent corrupti. *Et non sunt corrupti*, universaliter, se-
cundum omnia exemplaria, nec in fundamentalibus; ita
ut exactissima norma & certa regula esse possint, ad quam
omnes omnino versiones, ut rivuli ad fontem, exigi, exa-
minari, & sicubi opus, corrigi possint ac debeant. *Non e-
nim tanti momenti sunt* (ait Bellarm. l. 2. de V. D. c. 2.)
ejus-*

eiusmodi errores, ut in iis, quæ ad fidem & bonos mores pertinent, Scripturæ sacræ (fontis Hebræi) integritas desideretur. Plerumque enim tota discrepantia variarum lectionum in editionibus quibusdam posita est, quæ sensum aut parum, aut nihil mutant. Et cap. VII. de Scriptis N. T. hæc ejusdem sunt verba: *Etsi multa depravare conati sunt heretici, tamen nunquã defecerunt Catholici, qui eorum corruptelas detexerint, & non permiserint, libros sacros corrumpi.* Immo jure meritoque dixerim cum S. Augustino ex l. 2. contra Faustum Manich. c. 2. *Quæ autoritas literarum aperiri, quis sacer liber evolvi, quod documentum cujuslibet scripturæ ad convincendos errores exeri potest, si hæc vox admittatur, Scripturas (quoad credenda & facienda) esse corruptas?* Glasf. Philol. S. lib. I. tract. 1. & 2.

Non minus N. quam V. T. ti Scriptura est, & non est DEI mandato literis tradita.

Distinguendum est inter mandatum Dei externum, quo Deus diserte & expresse sensibilique voce aliquid præscribit & præcipit, & mandatum internum, quod æquipollet impulsui & instinctui. Illud est mandatum proprie dictum, hoc analogicum, consistens in interna inspiratione, tractu, motu ac pulsu, sanctis Dei hominibus divinitus incusso; immo & variæ hominum & circumstantiarum occasiones incitare ad scribendum potuerunt. Posita hac distinctione dicimus, quod *non minus N. quam V. T. ti Scriptura sit Dei mandato, saltim interno, literis tradita*; impulsus autem divinus, sive mandatum internum, & mandatum externum, in sanctis Dei hominibus æquiparantur: quid enim aliud est divinus ille impulsus, quam mandatum

tum internum & occultum, ejusdem omnino auctoritatis & ponderis cum mandato externo & manifesto? *Et quod non omnis sit Dei mandato externo literis tradita*, non omnis, inquam: interim Johannem Apostolum, expressum & speciale scribendi mandatum (scripsit autem in libro Apocal. non modo arcanas visiones, sed etiam ea, quæ pertinent ad doctrinam evangelii & præcepta morum) divinitus accepisse, patet ex Apoc. I, 11. 19. c. II, 1. 8. 12. 18. c. III, 1. 7. 14. c. XIV, 13. c. XIX, 9. c. XXI, 5. Gerh. in Exeg. L. de Script. S. §. 24. & seqq. & Bellarm. T. I. Controv. l. 4. c. 3, p. 67.

Auctoritas Scripturæ dependet, & non dependet ab Ecclesia.

Scripturæ auctoritas nihil aliud est, quam dignitas ejus manifesta, movens intellectum hominum ad assensum dictis ejus, & voluntatem ad obsequium, ejus mandatis præbendum. Jam hæc Scripturæ auctoritas spectatur vel in se & absolute, vel ut nobis innotescit, revelatur, & cognoscitur. *Et dependet ab Ecclesia*, tanquam explicante, respectu nostri, dum Ecclesia Scripturam, quæ divinæ auctoritatis est, nobis proponit, & explicat, (quomodo etiam auctoritas decreti Principis notificata & explicata ab interprete, dici potest ab eodem dependere, eo quod illam ex ignota in notam linguam traducit, & sensum ejus aliis repræsentat,) ac præterea de certo idiomate librorum Scripturæ, quod tanquam *ἱερὸν γλῶσσαν* agnoscendum, Ecclesia primitiva, hoc est, illa, quæ tempore Prophetarum & Apostolorum floruit, & libros ab ipsis scriptos accepit, testatur, & hoc testimonio Ecclesia posteriorum temporum nititur. *Non autem dependet ab Ecclesia, sed a Deo, in se &*

B

abfo-

absolute si consideratur, cum dignitas & præstantia, effectus a dignitate causæ unice ac plane originem trahat. Musæus in Introd. p. 554.

*Puncta textui Hebræo sunt, & non sunt
coæva.*

Vocabulum *puncta* heic quidem non late accipimus pro vocalibus & accentibus, sed stricte, pro vocalibus solis, dicimusque adeo, illa *textui Hebræo coæva esse*, per se videlicet, & quod substantiam vocalium spectat, quibus ut nulla alia, ita nec Hebræa lingua profus atque omnino carere potest: sunt enim vocales vocum & dictionum anima, quæ eas vivificat, ita ut absq̃ vocalibus voces efferrî atq̃ ue pronunciari nequeant. Er hinc etiam מלכ־ *Reges* dicuntur, quoniam literis, ut Rex subditis, dominantur, & regimen erga illas suum exercent. Nihilo tamen minus eadem etiam *non coæva* dixeris, quod attinet expressionem, aut figuræ identitatem, qua non semper in textu aperte expressa fuerunt, aut eandem externam notam & characterem perpetuo habuerunt ac retinuerunt. Hinc & ipse Buxtorfius, qui tamen contra Lud. Cappel- lum punctorum antiquitatem defendere nisus est, fluctuat, hæretque dubius, in Tiberiad. c. XI. his utens verbis: *An autem ipsimet viri Synagoge magna* (Haggæus, Zacharias, Malachias, Zerubabel, Mardocheus, Esra & alii) *vocalium & accentuum notas primo invenerint, aut ab aliis inventas, sed in usu neglectas, restauraverint & perfecerint, ac Masoram de iis quoque conscribi curarint, facile nec dici, nec probari facile potest.* Adde Capnionem, Münster. Druf. Dreier. in Controvers. cum Pontif. p. 142. & Luther. in Comment. in Gen. c. XXXVI. p. 532. & in c. XLVII. p. 687. In

) II (

*In Græco novi testamenti codice occurrunt, & non
occurrunt barbarismi & so-
læcismi.*

Joach. Hildebrandus in Corollariis Dissertationis de
Veterum Concionibus: *In novo testamento, ait, barbari-
smos & solæcismos, prout quidem ab Augustino & Suida de-
finiuntur, occurrere, haud invidi largimur.* Est autem bar-
barismus S. Augustino l. 2. de Doctr. Christ. c. 13. verbum
non eis literis, vel sono enunciatur, quo ab eis, qui Latine
ante nos locuti sunt, enunciari solet. Vt si quis verbum
ignoscere pronunciat producta tertia syllaba. Suidæ est
vitium dictionis contra celebrium Græcorum aut Latino-
rum consuetudinem. Solæcismus Augustino dicitur,
cum verba non ea lege sibi coaptantur, qua coaptaverant,
qui priores nobis non sine autoritate aliqua locuti sunt.
Vt si aliquis dicat *inter hominibus*, pro, inter homines.
Suidæ, sermo incongrue positus, ut illud: *Ego ambulans
murus cecidit*, pro, me ambulante. Jam vero negari ne-
quit, *in Græco novi testamenti codice occurrere*, respectu lin-
guæ Græcæ puræ, quæ in libris auctorum classicorum re-
peritur, vitia sive deflexiones quasdam dictionis, ite m.
incongruas quasdam constructiones, quibus, qui eleganter
Græcæ loquebantur vel scribebant, non fuissent usi. Certe
ostensum est a doctissimis viris, Glassio in Philol. S. lib. 1.
tract. 4. p. 233. Dannhauero in Hodosoph. p. 40. & Her-
meneut. S. p. 161. Dilherro in Tomo I. Dispp. p. 299. Calo-
vio in Crit. S. p. 453. Joh. Musæo in Disquisit. de stil. N. T.
Scherzero in Syft. Theol. L. 1. de Script. §. 14. & Bœclero
in Dissert. de Lingua N. T. origin. torum idioma N. T. tale
esse, quod Hebrææ V. T. linguæ, quam Græcæ communi,

B 2

potius

potius conveniat, seu, ut alii loquuntur, dari in eo hebraismos, adeoque & barbarismos & solæcismos: sic enim vocaret! Demosthenes, aut alius bonæ notæ Græcorum, illos loquendi & construendi modos, quos scriptores novi testamenti, more Hebræorum, quales & ipsi erant, usurpare solent. *Neg; hac assertione (ut cum Hildebrando l. c. pergamus) in Spiritum sanctum blasphemiam committi censemus, dicimusq; cum Lactantio: Num Deus artifex mentis, vocis & lingue, diserte loqui non potest?* Enimvero quid est ignorantia elenchi, immo quid est criminatio, si hoc non est? Perpendatur enim, quo respectu tribuantur barbarismi & solæcismi libris N. T. a viris nec indoctis nec impiis, quidque jam statim in altera Paradoxi parte dicatur, & cessabit tam virulenta atque intolerabilis imputatio. Nam & hoc dicimus, bonique illi viri ante nos dixerunt, *non ibi occurrere barbarismos & solæcismos*, respectu ipsius idiomatis Græci, quod in libris N. T. reperitur, quippe quod in se purum est, immo purissimum; neque etiam ratione scriptorum vel auctorum, utpote qui more consueto, adeoque non male scripserunt; minime vero omnium, intuitu Spiritus S. qui in suggerendis verborum conceptibus accommodavit se ad indolem & conditionem scribentium. Idem plane docet Scherzerus, Dannhauerum secutus, l. c. inquit: *Potest aliquid esse barbarum in græcitate pura, quod tamen non est barbarum in græcitate idiomatis, i. e. mixta, sive Hebræo Græca, vel græcaturiente stilo.* Et ante eos Jac. Fabricius, Hebrææ linguæ Prof. Wittebergæ, in præfat. Gymnasii Syriaci Christoph. Crinesii: *Ea est indoles verum sacrarum, ut proprietates primæ linguæ non solum se diffundat per veterem Scripturam, sed etiam sese insinuet in græcismum novi testamenti.* Vnde multis in locis N. T. græcismus, pure Græcis

Græcis est barbarismus, propter phrasin Græcis ignotam. Ecclesiæ autem non est barbarismus: agnoscit enim ea sermonem primævum, eumq; in Scripturas N. T. manare deprehendit. Et diu ante Fabricium B. Hieronymus, qui in cap. III. epist. ad Ephes. Tom. IX. p. 216. scribit: *Nos quotienscumq; solæcismos aut tale quid annotamus, non Apostolum pulsamus, ut malivoli criminantur, sed magis Apostoli assertores sumus: quod Hebræus ex Hebræis, absq; rhetorici nitore sermonis, & verborum compositione, & eloquii venustate, nunquam ad fidem Christi totum mundum transducere voluisset, nisi evangelizasset eum non in sapientia verbi, sed in virtute DEI.* Nimirum cum stylo novi testamenti Græco se res habet, ut cum aliis diversarum provinciarum idiomatibus. Sicut enim Lombardicum hodiernæ Italiæ, Sabaudicum, Neapolitanum, & Siculum Romanis; Provinciale & Languedocicum Parisinis; Bavaricum, Suevicum, Franconicum Misnensibus videntur & dicuntur barbara, cum tamen in se non sint barbara, sed materna, & quodvis eorum non modo ad exprimenda animi sensa aptum, sed etiam satis ornatum; ita idioma novi testamenti græcum, aut, si mavis, græcaturiens, etiamsi puritati græcæ adfuetis βαρβαρίζειν ἢ ἠλοικίζειν non immerito videatur dicaturque, in se tamen recte se habet: tantum abest, ut sic solæcismis sit maculatum, vel barbarismis.

Principium probandorum dogmatum est, & non est unum.

Sermo est de principio cognoscendi, & dogmatibus theologicis. Horum principium, idque principale & primum, non nisi unum est, videlicet Scriptura sacra canonica, utpote e qua sola, omnia fidei nostræ dogmata petuntur,

tuntur, probantur ac deducuntur, atque ad eam omnis disputatio theologica, quæ sub lumine fit revelationis ac fidei, tanquam ad fontem & centrum suum reducitur, in eaq; tandem, quum ulterius progredi altiusq; ascendere nequeat, merito subsistit. *Neq;* vero unum, sed duplex est illorum principium, Scriptura & Consensus patrum primitivæ ecclesiæ, qui per V. a nato Christo proxima secula flourerunt. De quo videatur Gerh. L. de Eccles. §. 204. Nam præterquam quod res aliqua e Scripturis est probata, sæpe numero ejus probatio vel confirmatio etiam ex Ecclesiæ Patribus arcessitur, e. g. quando nobis lis moveretur de pædobaptismo, solemus provocare ad Ecclesiam christianam veterem, atque sic fere argumentari: *Q.* Patres primitivæ ecclesiæ, unanimi consensu docuerunt, illud utique verum est. Infantes quoque baptizandos esse, Patres primitivæ ecclesiæ, unanimi consensu docuerunt. *E.* Vbi sane major propositio est principium eductæ inde conclusionis, sub quo & facta subsumtio. Notandum vero, quando consensus Patrum, principium dicitur, id non capiendum esse de principio principali & primario, quod Scripturam S. esse diximus, ac perpetuo confitemur; sed de principio minus principali & secundo, vel subordinato, quod a Menzero in Exeg. epilogi A. C. p. 862. *testimonium secundarium*, ab Hunnio & Gerharo *argumentum*, a Chemnitio *fundamentum*, ab Höpfnero in Saxon. Evang. p. 185. *instrumentum & regula* dicitur; adeoque non univoce in distinctione illa vocabulum principii sumi, sed analogice: atque hanc differentiam porro inter duo illa intercedere, quod principale principium fidem divinam pariat, secundarium vero fidem tantum humanam. G. Calixt. in part. 1. Refutat. Buscheri p. 5. & seqq. F. V. Calixtus in Exercit. de Vniverfa-

niversalis primævæ Eccl. Auctorit. §. 26. & in Resp. ad
Thes. Antifyncretist. p. 25. Carpzov. in Isag. in LL. Symbol.
p. 517.

*Judei traditione, quam Scriptura, magis, & non
magis usi sunt.*

Traditio vel significat materiam traditionum, a verbo
scripto differentium, vel modum tradendi id, quod etiam
scriptum est. Posteriore sensu verum est, *Judeos traditio-
ne, quam Scriptura, magis usos esse*, sicut & apud nos fre-
quentiores sunt conciones, quam prælectiones scriptorum
biblicorum. Non autem priore. Neque obstat, quod
Deut. XXXII. Israëlitæ jubentur narrare filiis suis myste-
ria Domini: hæc enim sunt illa, quæ etiam scripta erant;
uti patet ex Deut. XXXI, 23. 24. collato cum c. IV, 2. & in-
terpretatione Apostoli, ad Gal. III, 10. Hülsem. c. 3. Pro-
leg. Comment. in Jerem.

Moses fuit, & non fuit magus.

Moses fuit magus, voce magi sumpta in sano sensu,
pro sapiente, seu eo, qui in omni Ægyptiorum scientia,
e. g. in numeris, geometria, universa musica, & occulta
philosophia, versatissimus fuit. Qua de re consulendus
Conring. de Hermet. Medic. c. 13. *Et non fuit magus*,
in quantum hæc vox denotat hominem illicita & diaboli-
ca magia pollutum, & clandestinis artibus omnia perfici-
entem. Cujus quidem vir sanctissimus inique poscitur
a Plinio, Apuleio, Justino, aliisque scriptoribus ethnicis.
Drechsler. de Mose, Sect. 2. c. 6.

*Deus nulli legi subiectus est, & tamen lege natura
sua tenetur.*

Deus

*Deus nulli legi proprie sic dictæ, h. e. a Superiore lata, subiectus est, quum talis subiectio majestati ejus repugnet. Attamen lege naturæ suæ tenetur, ita ut contra naturalem suam bonitatem, justitiam, & reliqua attributa, quæ ipsi quasi lex sunt, agere nequeat: Ipse enim se negare non potest, ut Paulus scribit in 2. ad Timoth. II, 13. Cum quo loco conferendum est, quod Servator dicit Matth. X, 33. & Mar. IIX, 38. Exempli gratia: Deus ex lege naturæ suæ, h. e. naturalis suæ bonitatis, non potest nobis, quippe creaturis suis, & quidem ad imaginem suam conditis, aut male, aut nihil omnino velle. Ergo saltem aliquo modo nobis omnibus bene velle, ex se ipse tenetur: licet interim inæqualiter, pro sapientia & libertate suâ, hanc suam erga nos benevolentiam dispenset. Itaque in Scriptura S. dicitur *bonus esse universis*, Pl. CXLV, 9. *etiam malis & injustis*, saltem in hoc seculo, Matth. V, 45. Neque vero natura Dei aliter ferre potest: Omne enim bonum a se creatum Deus naturaliter amat, præsertim vero imaginem suam. Et proinde in quibus hanc videt, eis non potest non ea saltem velle bona, quæ ipsis ad finem, a se ipso propositum, omnino necessaria esse novit. Fabric. System. Theol. 333. Bajer. Comp. 222. & C. Vorst. part. I. Amicæ Duplicat. ad J. Piscat. Apologet. resp. p. 295.*

Deus est, & non est corporeus.

Deus est corporeus, si vocabulum *corpus* sumitur pro vera & solida substantia, quæ inani phantasmati & umbratili accidenti opponitur. Quo sensu adhibetur ad Col. II, 17. & ad Heb. X, 1. Atque ita etiam Tertullianus lib. adv. Prax. c. 7. Deum appellavit *corporeum*: nam in lib. de Trinit. negat, eum membra habere effigiata, ac saltim invisibile

bile ei corpus tribuit: nec aliter hoc accipit, quam pro substantia, lib. adv. Hermog. c. 35. inque oppositione ad *φάρμακον*, & nihilum, lib. de Anima c. 7. hoc unum intendens, Deum habere essentiam veram, realem, nec umbratilem. *Et non est corporeus*, proprie & stricte, quatenus corpus spiritui opponitur, sed potius ipse est & dicitur *spiritus*, id est, essentia spiritualis, sine mole corporea. Joh. IV, 24. Brochm. L. de Deo 122. & Fabric. System. 53.

Αγεννησία est, & non est notio Patris.

Αγεννησία seu *Innascibilitas* est personalis notio DEI Patris: ea enim Pater nobis innotescit, & a duabus reliquis personis distinguitur, in quantum illa negat originem ab alio, quæ sit vel per generationem, vel per spirationem. *Et non est notio Patris*, ut tantum negat originem per generationem. Sic enim etiam tribui posset Spiritui S. quippe qui spiratus est ac processit a Patre & Filio, ut Latina confitetur Ecclesia, sed non genitus. Unde in Dialogo I. de S. Trinit. apud Athanas. infertur: *Itaq; ingenitum esse, non est proprium Patris.* Dannh. Hodosoph. p. 186. & Scherz. System. p. 65.

Essentia divina est, & non est bonitas & iustitia DEI.

Essentia divina est bonitas & iustitia Dei, in sensu identico, quia attributa divina prædicantur de divina essentia & de se in sensu identico, cum ex parte rei idem sint, cum essentia, & inter se. *Et non est bonitas & iustitia Dei*, in sensu formali. Sic enim e contrario dicere possum: *Bonitas Dei non est iustitia Dei*, quia tanquam formæ distinctæ a nobis concipiuntur, Fabric. System. p. 79.

C

Eter-

Æternitas Dei coëxistit, & non coëxistit omnibus temporis differentiis.

Æternitas DEI, juxta Boëthium lib. 5. de Consolat. philos. prof. VI. est interminabilis vitæ tota simul & perfecta possessio, vel, secundum alios, duratio interminabilis, indivisibilis, & independens. Atque hæc dicitur *coëxistere omnibus temporis differentiis*, præterito, præsentis & futuro, in quantum singulæ seorsum sumuntur, & sibi mutuo succedunt, e. g. hodie coëxistit æternitas hodierno diei, cras crastino, sicut hesternum heri coëxistit. *Non autem coëxistit illis simul existentibus*, seu quasi illæ simul possent aut deberent existere. Quemadmodum si cælum dicitur coëxistere hominibus, qui inde a condito mundo vixerunt, vivunt, & victuri sunt, non inferre licet, illos omnes junctim & simul vivere, aut ita vivere debere. Brochm. ibid. p. 127.

Attributa DEI differunt, & non differunt ab ejus essentia.

Attributa Dei differunt ab ipsius essentia formaliter, & juxta nostrum concipiendi modum: nam Dei attributa dicuntur perfectiones, quæ essentiam Dei, seu id, quod primo in Deo concipimus, nostro modo intelligendi consequuntur, atque ita Deo per modum formarum adjacentium tribuuntur, licet revera non sint accidentia, quæ dicuntur prædicamentalia. Distinguuntur autem ab essentia divina pariter & inter se, propter infinitam Dei perfectionem. *Et non differunt ab ipsius essentia realiter*: alioqui realis in Deo foret compositio, ex subjecto videlicet & accidentibus; qualem non admittit summa Dei simplicitas. Fabric. in System 78. & Bajer. Comp. 191.

Essentia

Essentia divina est universale, tres autem personæ individua, & non sunt.

Essentia divina est universale, & nominatim species, personæ autem tres, individua, ut appellat Damascenus lib. 3. de Orthod. fid. c. 4. & 6. Sed id intelligendum secundum similitudinem aliquam, eo quod natura divina, juxta modum prædicandi, sic fere communis est inferioribus sive individuis suis. Nam uti dico: Abraham est homo, Isaac est homo, Jacob est homo, nec hi tres differunt specie, sed eatenus unum sunt; ita pariter dico: Pater est Deus, Filius est Deus, & Spiritus S. est Deus, & hi tres in Deitate suaviter conveniunt, nec discrepant. Sed & non sunt, quia species illa divina non potest multiplicari in suis individuis, nec tria individua dici tres Dii, sicuti de Abrahamo tamen, Isaaco & Jacobo dicere possum, eos tres esse homines. Petr. Lombard. lib. I. Sentent. dist. 19. & Fabric. System. Theol. p. 88.

Filius DEI semper gignitur, & semper natus est.

Filius DEI semper gignitur, quia in immutabili æternitate perpetuo, absque successione & innovatione ac fine a Patre generatur. Ad quod indicandum dicit Pater æternus in Ps. II, 7. Ego hodie genui, vel gigno, &c. Ut a deo generationis illius actus sit indefinens, & hac ratione Filius Dei dici queat semper nasci, sed citra imperfectionem; sicut radii solares semper & incessanter, nec imperfecte tamen, generantur & emanant. Vnde apud Augustinum legimus: Semper gignit Pater, & semper nascitur Filius. epist. 174. Sed & semper natus est; ob permanentiam æternitatis, & perfectionem geniti. Et hæc locutio

magis, quam illa probatur Thomæ Aquinati, & dicto Psalms allegato etiam est convenientior. Fabric. Syftem. 132.

In Trinitate est alius & alius, non vero aliud, & aliud.

Propositio hæc est Gregorii Nazianzeni in ep. ad Cleodonium, seu orat. 51. Nimirum est *alius & alius*, quoniam una persona differt a reliquis; *Non vero aliud & aliud*, quum tria illa divinitatem habeant communem. Cui effato Scriptura S. adstipulatur, testans, *Filium alium esse a Patre & Spiritu S.* Joh. XIV. 16. & *tres illos esse unum*, videlicet quoad essentiam, & sic non aliud atque aliud, 1. Joh. V, 7. Fabric. Syft. Theol. p. 124.

Protoplasti erant, & non erant immortales.

Protoplasti, ante statum peccati, erant corporibus suis *immortales*, secundum quid, quandoquidem per Dei gratiam sublata erat mors quoad necessitatem & actum moriendi. Et *non erant immortales*, absolute & simpliciter, seu quoad potentiam. *Potuit homo*, ut ex vero Calixtus docet in Tract. de Pactis §. 10. *ita se gerere, ut necessitatem moriendi declinaret; sed & ita se gerere potuit, ut incurreret, & potentia aliquando in actum prodiret.* Similiter Meisnerus in Anthropol. Sacra, IV. ponit modos immortalitatis. I. est *a se ipso*, & a nemine dependens. Et hoc modo solus Deus immortalitatem habet, 1. ad Tim, VI, 16. II. est *naturalis segregatio a materia*. Et hoc modo immortales sunt Angeli & Anima rationalis. III. quum *manente materia moriendi, potentia cessat*. Et hac ratione Beatorum & damnatorum corpora sunt immortalia. IV. est, quum non *materia tantum, sed & moriendi potentia remanet, ita tamen* ut

ut nunquam ea aduetur, si homo recte se gerat. Atque ita immortales erant primi Parentes. Hinc etiam S. Augustinus lib. VI. de Gen. ad lit. c. 25. *Corpus Adæ*, scribit, erat mortale & immortale, ex alia atque alia causa. Mortale, quia poterat mori: Immortale, quia poterat non mori. Aliud enim est, non posse mori, sicut quasdam naturas immortales creavit Deus: aliud autem est, posse non mori. Quomodo primus creatus est homo immortalis. Quod ei prestabatur de ligno vitæ, non de constitutione naturæ. Mortalis ergo erat conditione corporis animalis; immortalis beneficio conditionis. Vid. Hildebr. Syst. Theol. c. 9. §. 27. Glas. in Judic. de Controv. Theol. p. 42. Zanch. de Operib. VI. dier. l. 3. c. 4. q. 1 & 2.

Sancti possunt, & non possunt invocari.

Sancti, de quibus loquimur, sunt non tantum homines beate in Domino defuncti, quorum animæ, a corporibus separatae, sunt cum Christo, sed etiam Angeli in bono confirmati. Vtriusque hujus generis sancti *possunt invocari*, si invocatio idem est ac nuda compellatio, qua invitantur, ut pro viventibus in hoc seculo apud Deum intercedant: quamvis enim non tam certum sit, recte saluari sanctos defunctos, quam certi sumus, recte compelli vivos, (nam de hac posterioris generis compellatione habemus mandatum, promissionem, & exempla in SS. literis) tamen, quia Ecclesia antiqua ejusmodi salutationes, ex fide de beatitudine defunctorum, & charitate in Ecclesiam triumphantem profectas, probavit, nos eas simpliciter non damnamus. Sed nec facile imitamur, cum Scriptura de iis nihil habeat, & magnum periculum sit, ne in religiosas invocationes degenerent. Itaque & hoc addimus, *sanctos*

non posse invocari, seu non esse invocandos, religioso, puta, & divino cultu, & quasi largitores atque auctores donorum spiritualium & corporalium. Dreier. in Dissp. contra Pontific. p. 877. & Amica Tractat. int. part. apud Chytr. in Hist. A. C. p. 243.

Pro mortuis licet, & non licet orare.

Pro iis mortuis, qui in fide & pietate decesserunt, *licet*, semel atque iterum, ex libera devotione, *orare*, ut, sicut, Apostolus loquitur 2. ad Tim. I, 18. concedat eis Dominus, Deus Pater, invenire misericordiam apud Dominum, Christum, filium ejus, judicem omnium, in die illo extremi judicii. *Et non licet*, sub opinione necessitatis, indefinenter, & cum imitatione earum superstitionum, quas antiquæ, nec a Scripturis alienæ consuetudini posteriora, secula assuerunt. Urb. Rhegius in Form. caute loqu. c. 16. §. II. 12. Guil. Forbes. in Consider. Controv. p. 246. Le Fèvre dans les Motifs invincibles p. 309.

Peregrinationes ad sepulcra sanctorum possunt, & non possunt suscipi.

Peregrinationes ad sepulcra sanctorum possunt suscipi, historiæ, informationis, memoriæ & cognitionis ac prudentiæ alicujus gratia, & si vocationis debito per eas nihil decidit. *Non autem possunt*, superstizioso fine, si tibi persuadeas, cultum religiosum per eas Deo exhiberi, te, gratiorem in his, quam aliis locis Deo reddi, meritum tibi aliquod acquirere, pro peccatis ita satisfacere, aut peculiarem gratiam exspectare vel impetrare posse. Nam *nobis*, ajebat pius Antonius, ut S. Athanasius in ejus vita refert,
nulla

nulla proficiscendi, nulla transfretandi fluctus necessitas imminet. In omni sede terrarum constituta sunt regna cœlorum. Et Hieronymus scribit ad Paulinum: *Non Hierosolymis fuisse, sed Hierosolymis bene vixisse, laudandum est. De Hierosolymis & de Britannia equaliter patet aula cœlestis: Regnum enim Dei inter vos est.* Raupp. L. de Morte p. 30.

Animæ separatæ sciunt res hujus mundi, & non sciunt.

Animæ hominum a corporibus separatæ sciunt res hujus mundi in generali & confuso, quæque propria experientia edoctæ fuerunt: Et non sciunt in particulari ac distincte, videlicet hujus aut illius angustias, preces, desideria & similia: ad hoc enim opus est omniscientia. Unde, & Apologia Aug. Conf. concedit, eas, æque ac Angelos, in genere orare pro Ecclesia militante. Etiam si enim (ut scribit Pater meus in System. Theol. L. de Invocat. p. 635.) membra Ecclesiæ militantis singulatim non sint cognita sanctis in altera vita, cum tamen nōrint in genere, Ecclesiam, hujus mundi adversitatibus & periculis expositam esse, & charitas eorum non sit exstincta, sed magis aucta, non dubitandum est temere, quin sub generali conceptu, prout unum cum illis corpus Christi constitumus, pro nobis in sua beatitudine apud Deum intercedant. Possit admitti etiam, (addit idem) in particulari beatos pro aliquibus orare: puta, Parentes pro liberis, conjuges pro conjugibus, fratres pro fratribus & sororibus, amicos pro amicis: nec enim charitas, qua juncti invicem in hoc ævo fuerant specialius, id aliter videtur permittere, quam ut relictorum post se incolumitatem DEO specialius commendent.

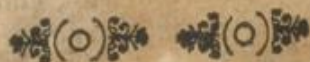
Resur-

*Resurrectio mortuorum dependet, & non dependet
a merito Christi.*

Resurrectio mortuorum vel significat specialem, seu gloriosam fidelium resurrectionem, vel generalem omniumq; hominum resurrectionem. Priore modo si illa sumitur, dicendum est, eam *dependere a merito Christi*, tanquam causa impulsiva externa, idque in primis 1. ad Cor. XV. probatur IV. argumentis, videl. 1. a Communione fidelium cum Christo, tanquam membrorum cum suo capite. 2. a pari collatione Adami & Christi, tanquam stirpium contrariarum, quarum utraque suis ramis, hoc est, posteris, communicat id, quod in se continet. 3. ab amplitudine & perfectione regni Christi, quæ plane requirit, ut Christus omnes tandem inimicos suos, inter quos postremum locum mors obtinet, sibi subjectos habeat, & proinde mortem ex omnibus suis membris quam longissime profliget. 4. a consequente absurdo, videlicet Epicurismo: qui sine dubio consequetur, ubi resurrectionis spes tollitur. Posteriore autem modo sumpta, *non dependet a merito Christi*, sed potius a finali impiorum malitia & impænitentia, propter quam *manifestare eos vult Deus coram tribunali Christi, ut, quæ mala fecerunt, in corpore suo reportent*, 2. ad Corinth.

V. 10. Gerh. L. de Resurr. Mort.

§. 55.

XI, A.

XI, A.

